

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za 6 mjeseci K 6. — Za Šibenik na godinu donosačem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. — Povećanje pošlarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi srijedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 6 para po četiri reda i po pogodbi. — Prijebčna pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po četiri reda. — Nefrancirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Utvara i njezini pomagači na riečima i na djelu.

Obsjenjivanje.

Od ciele utvare može bit da bi sama dvojica priznala pred svakim i svukud da su vjerni prvržnici bečke vlade a to su Ivčević i Zaffron, svi drugi počam od Milčića do B. ankinića pa do Machieda ne bi htjeli da ih se drži „vladinovicima“, pače nastoje na sve moguće načine, kako bi ih svijet držao opozicionalcima. A u stvari su svi članovi utvare prisiljeni da budu pokorne sluge svake vlade, svakog vladinog sustava, a to s jedinstavnog razloga što se drugačije ne bi mogli održati na svojim položajima. Drugi uzrok, zašto su kakovi su, sastoji u tom što ogromna većina utvare ne traži od vlade nego svoju osobnu korist. Za korist osobnu, svoju i svoje družbe, znadu se, glavni članovi utvare ponizivati od ogavnosti, pače znadu se i izlagati do tog stupnja, da je svako očito, kako oni ne mogu od raznih vlada za narod, za obćenitost postignuti uprav ništa ni onda kad bi se trudili da što postignu. A to je jasno.

Od vlade ne može za obćenitost postignuti što dobra za narod nego samo to je od vlade osobno posve nezavisan i tko ima uporišta kao posve nezavisan čovjek u narodu.

Ogromna pak većina članova utvare, glavni njezini članovi osobno su zavisni od vlade radi svojih osobnih posala, a kao takovi od vlade niti mogu što uzrajno i nepopustljivo zahtijevati, niti ih vlada može ozbiljno uzeti u obzir.

To se je vidilo u svim važnim pitanjima, u kojima ne samo da oni ne mogu postignuti od vlade što bi narod zahtijevao, nego vlada naprotiv postizava od njih što ona hoće. I, što se kod drugih naroda ne može dogoditi, kad vlada hoće da ih na što prisili, zaprijeti im gulbilkom mandata. Tako im je pred koji mjesec zaprijetlo poluslužbeni bečki „Fremdenblatt“ i oni su morali štititi i pokoriti se.

A ovakovi „politčari“ vode naše narodne poslove, i ovakovi hoće da se izkazivaju pače kao „opozicionaci“, kao protivnici vlade, kao slobodnjaci, kao pobornici slobode i slična.

Kao takovi usude se kroz svoje novine, pa i u saboru na njeke „demonstracije“, pače znadu oni upriječiti cilnih političkih akcija, ali što do svega toga mogu držati vladu i vladini ljudi, kad već unapred znadu, da je to sve učinjeno radi javnosti, kako se reče, za obsjeniti prostotu?

Naravno da vlade do svih tih „demonstracija“ ne mogu držati ništa, ali što je glavno i što je od velike štete za narod, one ne mogu držati ni do naroda ništa, gdje je njegova sudbina povjerenja takovom zastupstvu.

Jer što može brojiti narod, koji ina zastupstvo odano samo svojim osobnim pobitricim?

Ništa, jer se njegove tražbine namirivaju kad se namire tražbine pojedinaca.

Eto u tomu sastoji ciele rad utvare, koja sada preko novina svojih i vladinih hoće da prikaže, kako bi ona bila učiniša tko zna što dobro za narod, da su ju pravaši pustili raditi.

Nego i to je obsjena, kao što je sve što utvara čini. Ako je što dobra učinjeno u saboru, to je učinjeno od pravaša, kao što su opet pravaši zapriječili zlo koje je utvara htjela učiniti.

Ima na primjer nekoliko godina da se u našoj javnosti zahtijeva promjena izbornog reda, pače za obsjeniti neupućene, oko te promjene već od nazad koje godine „radi“ i sama utvara. Naravno to ona čini na svoj način. U novinstvu, u saboru iznaša predloge, osnove za izbornu reformu, a podmuklo se bori i zubim i noktim, da sve ostane pri starom.

Tako je bilo i ovog saborisanja. Pustili su utvaraši svoju „mladu silu“ neka zagovara promjenu izbornog reda. Izabrao se i poseban odbor za to. Pravaši potiču to pitanje da se rieši.

Ali odbor za izbornu reformu uradio je što je utvara htjela, biva ništa.

Utvari je više stalo do vjerolomstva, do sile, do gaganja rieči. I tekar kad su pravaši pokazali da se ne dadu gaziti, dolazi utvara do namisli, kako bi mogla obsjeniti javnost, da je ona u istinu za izbornu reformu. Ali pri tom htjela je prevariti pravaše, izložiti ih pred javnošću.

Dakle kad je počela obstrukcija jedan „uvaženi“ član utvare dolazi i predlaže, da se uvaženi odbor za izbornu reformu zahvali. Nakon toga da će odmah biti predloženo da se izabere permanentni odbor i da će biti glasovan dotični zakon. Pita on još pravaše, hoće li oni dati prednost ovim predlozima.

Pravaši pristaju. Međutim ti predlozi glede izborne reforme ne bivaju pretresani. Pravaši se čude, jer vide za čim se idje. Član većine, za stalno je radio u sporazumu sa svojim. Njihov klub, utvara, je za stalno zaključila glasovati za te prešne predloge, ta radi se o izbornoj reformi, koja utvari toliko leži na srce. Pa uza sve to ti predlozi ne dolaze na razpravu. Što to znači jasno je.

Utvari nije do tih predloga. Ona pušta neka pravaši gone svoju. A međutim ona se pripravlja sa svim svojim pomagačima, kako će osujetiti svako daljnje saborisanje.

Kad to učini, a pobrinula se i varkom da joj to uspije, ustaje č se kroz svoje novinstvo proti pravašima, kako susvojom obstrukcijom osujetiti izbornu reformu.

Nego pravaši znadu s kim imaju posla. Oni su imali službeno odgovoriti, što će kao

su tra raditi. Pa dobro. Sjednica je saborska imala početi u 9 sati. Pravaši pridržali su se odgovoriti točno na 11 sati. Drugi put čemo ob ovom podujle, a sada proslijedimo.

Sjednica se otvorila na 10 i četvrt. Čim se otvorila član pravaškog kluba pita rieč za upit na predsjednika, te kaže:

„Slobodan sam u ime našeg saborskog kluba upraviti g. predsjedniku upit: Sporazumno sa predstavnicima raznih stranaka u ovom saboru odbornici izabrani u odbor za izbornu reformu, zahvalili su se na toj časti na 29. „pr. mj.“, a na to je g. zast. dr. A. Trumbić, u ime svoje i drugova, predstavnika svih stranaka, prikazao na 31. pr. mj. prešni predlog „po kojemu se je imalo prešnim putem izabrati u istoj sjednici i istog dana permanentni odbor za izbornu reformu. G. dr. A. Trumbić je imao tom prigodom od našeg kluba jamstvo da ćemo tom prešnom predlogu dati prednost pred našima, a on je nas osjguravao da će taj prešni predlog biti za stalno i razpravljen čim se preda „Vama g. predsjedniče. Međutim tako se nije dogodilo. Naprotiv prošao je evo treći dan naših saborskih sjednica, a tog predloga nema, na pretres. To nas u velike čudi, pa dok i „opet javno pred cilijem saborom izjavljujemo, da smo u svakom času tom prešnom predlogu spremni dati prednost, pitamo g. predsjednika, zašto on, neda na pretres prešni predlog o biranju stalnog odbora za izbornu reformu, kako je to, nama bilo obećano od g. dr. A. Trumbića, da će biti učinjeno?“

Poslie ovog upita sabor je trajao do podne i tri četvrtia. Dakle dvie ure i četvrt. A trajao je toliko, jer su pravaši imali odgovoriti tekar na 11 sati, što namjeravaju raditi glede obstrukcije.

Na 11 sati oni su odgovorili. Nu zapravo oni su odgovorili onim upitom na predsjednika. Osujetili su varku.

I tu izpričke nema. Da je utvari bilo do izborne reforme, ona bi bila radila prema dogovoru, pače još vide, ona bi bila izbornu reformu izradila, glasovala i od vlade dobila jamstvo sankcije. Ali njoj nije do toga. Njoj je bilo glavno, da izgrva pravaše, da ih može prikazati kao osujetitelje izborne reforme, a sebe liberalnom itd. itd.

To obsjenjivanje joj nije uspjelo. Sada će ona valjda radi izborne reforme kriviti po običaju vlada.

Saborska većina, koja zavisi u svemu od vlade kriviti će vladu, za stvar koju bi vlada uradila da ima drugu većinu. Ali kako da vlada uvede nešto što bi toj većini značilo smrt? Kako da uvede nešto, za što većina neće da u saboru ništa uradi, a ako uradi, čini to samo za obsjenu, te iza kulisa poduzimlje sve da se ne izpuni?

drugoj jari brojne zvonice, tanka a jasnovita glasa, na šilježetu; što je brojnije sitnoga zuba, odjavilo u planinu, tko u Cetinu, tko u Medjugorje. a neki opet na Uništa. Sve te nekuda utvrđeva, da je ovo seoska idila, ali na razpazu i pri domoru.

Nu Tomići nebi dosudjeno naspavali se, jer što bi dva zalagaja, bi i nebi prilagajao, a ti izpod vrta evo babe Matije. Bi, boljnija bi ova korakom, da dadu lanjski; a ovako: segni, gegni i nekuda u tetur odniče. Da opet ne nizvijese prazne ruke kao komoštrine, iglom probadačom i klinjavim konceom stiska nešto razsakanih terlučina. Zar su joj sinovlje, šta li.

— Hvaljen Isus, kuma Tomice! Uzuriš ti. — Evo, baš moja kuma Matijice, bleka samu sebe zabavljam. Zakuñjala zeru, kad ne možeš po noći od puste vatre oka stisnuti, pa evo ovdje trenom trenula.

— Ajme se prodji, moja sestro i ne spominji mi spavanja! Ja ne znam što bi od sebe, jer što vatra, što ob noć buhe, a po danu buhe i muhe, ne bi čeljade, već da bi u dirvu skakalo. Ma nemoć ih umela, moja kuma, da bi me i Bog pokarao, moram im tako, da bi sve nekako i premućala i progucala, ali ne možeš više,

A da je baš ovako, nije teško dokazati. To se dokaziva samo po sebi. Utvara može još životariti jedino po današnjem izbornom redu; čim se taj promieni i utvara je prestala.

Današnja vlada pak mora da štiti utvaru, jer, kolikogod joj je ogavna, pokornije i zavisnije većine ona neće nikada imati u saboru.

Vlada zna koliko utvara vriedi, pa ju baš zato i podržaje.

Kad utvara kroz novinstvo ili sabor obsjeniva javnost svojim grupopucateljnim govornima i predlozima, vlada se ruga: quartieretti, liberacije itd. itd. vriede za nju mnogo više... Obsjena je samo obsjena...

Što je koalicija u Banovini?

Poznato je, da je koalicija poklonila se Khuenu, i da je taj poklon bio u novinam koalicije uzveličavan kao nešto osobito državničkoga.

Ali sada se vidi, što samo odavna naglavali, da je koalicija išla bezuvjetno za koritom. Magjaroni uzkrisivaju. „Narodne Novine“, službeni list vlade, doniele su na čelu lista sljedeći poziv:

„U Zagrebu, 12. veljače. Čast mi je sazvali članove narodne stranke „u sjednicu dne 17. veljače 1910. u 11 sati „prije podne u gradsku vijećnicu.

„Predsjednik stranke: Stj. Kovačević.

Ovaj poziv sve su novine shvatile kao znak da se Khuenovštinu ne samo želi nego i misli podignuti iz mrtvila.

„Obzor“ se je proti tomu raspisao, pače se i rugao. Ali „Obzoru“ nije ostao dužan Khuen.

Khuen poručuje kroz „Pester Lloyd“ sljedeće: „Upozorili bismo hrvatske političare da bi se u tom slučaju podali na vrlo opasno sklizište i da bi mogli brzo pod nogama izgubiti čvrsto tlo koje im je dao ugovoreni sporazum. Saziv hrvatske narodne stranke na konferenciju kojoj može biti izključiva svrha ponovni nastup ove stranke u političku akciju, po shvaćanju svijui ovdašnjih mjerodavnih krugova jest najprivi uvjet za izpunjenje svijui ostalih u aktu sadržanih točaka. U Ugarskoj smatra se narodnu stranku kao čuvaricu unionistične vjeroispovjesti i povjerenja za njezino oživotvorenje. Nikad se dakle ne će dopustiti, da se ona potisne u pozadnu upravu kod uzpostave prijašnjih odnosa sa Ugarskom. Neka dozvolje gospoda od hrvatsko-srbske koalicije, da im to rečemo u svoje ozbiljnosti, prije nego li će se možda dati na novu pustolovinu. Žrtvovao im se prijašnji ban barun Rauch u sjegurnoj misli, da će nakon objavljene ove činjenice, nakon izpunjenja njihove želje doći s novim zahtjevima ili tražiti izgovore. Bili smo dakle pripravi na sada

jer se pokotila pusta buha, da se čmi ko lužina, a sa zemlje te izdiže, te ne bi, već da bi se čeljade izpanetilo. Svake ih je godine bivalo, ali ova prevršila. Ja, da me zalokješ, neznam ni što će se, ni kako će se, jer ovako, ovako se ne može živjeti. A ima li ih, zabavirih te od sve svoje ljute žalosti pripuniti, u tebe, kuma Tomice?“

— Što ćeš ti, što ču ja? Mući, velju ti i trpi, jer je i njih Bog stvorio i nama ih poslao za pokoru naših grieha! A pitaš me, ima li ih u mene? Da ne znam, da to eto tako govoriš od puste muke, jer ni sama ne znaš, što balabraš, valaj bi ti se začudila! Ima li ih? A Bože te uvažaj, eto ti se i sve sam ti izkazala! Ne pomaže tu ništa, već što sam ti spomenula: mući i trpi! Na to sam načina kušala: i ovo i ono, a ostle se neću ni vragute doivti, već neka drpaju i pijuču, ako još što nadju na ovo traljvih kočurina. Tu neki dan, kad me bilo zapalo k šilježi, kad i sama znaš, da sam samočna, a ono mi staroga bilo zakoćenilo za vratim žilama, kraj sve moje nesreće sreća me namjeri na kumu Mašu iz Zaveljaka. Borami se i ona postarala, a nismo se vidjele od pokopa pokojnog mi svekra. Obe se našle crne; uz pak, uzur ona i buha se dodila, pa kad joj se ja potužila, ona mi se i po

Matijine buhe i Marjanovi blagoslovi.

Napisaoo don Marko Vezdić.

Običajna moja; ni smetni, ni primetni. Tri su po podne kucenule, a ja izpadoh iz postelje. Jučer je bila sv. Margarita mucnica, a istim danom kalendari javljaju gromovnika Iliju. Jek žegne i omarine. Pot te oblieva; moj Bože, bi reči u njem ćeš se zadužiti. Pali sunce, a još izpod oblake, da ti oči izprskoše, pa opet muhe grustljivje i napastne; muhe žicaju te, da bi ih ljuti k čeašnj luka zubima grizao. Dere donjak, ka dere, nit mi ima prigovora. A baš ga se čeljade i zaželjelo, nek je i on izdajica i umet ljudskoga zdravlja, jer dok se ti voljko na njemu razblažuje i hladi te, lahko ćeš na se navalliti rožac i probod.

Ja se primaknem pendjeru do bure, a s te strane zasegla moja kula svojom snopinom na oršine u zaseg hladovine. Priljubim vratnice, neka donjčina dokončina oda nije zube češe, pa onako kao varan rak, da se još nisam ni hladnom vodom po obrazima poprosko, bečim očima u more. U hlad se i ciklom pod moj pendjer ščućurila strina Tomica, duševna starica i bogomolnja moja župljanka. Što starost, što opet omarina,

nagnaše joj oni san na oči i ona ti blago zekunja: preslica joj se izpuzze iz ruke i ciglo se još drži nokat šiljkom držka u tkanicu, a vreteno se s one druge strane rtom u franiću zablo i oslonilo se, koliko je dugo, o suknuju i o pregaču. Medjer i na njoj, na onoj hudoj starici, pronaše muhe svoje razbojste, jer se načapile na ono smrskane i smežurane kože po obrazima, što neda kočurinama, da prodru na dvor, kao da su banule na medotočno ušite i zanovetaju joj, vidim ja, i ne dadu Tomici, da usne i a barem trenom zaboravi na svoje žalosti teške. Kunja Tomica i kako kunja, na mahove zamahiva rukom i po obrazima se pljeska, a pri toj na usta nešto mumlja. Ne možeš svaku razumjeti; a sva je prilika, da na te svoje nezvane došlance piteže blagoslove sahranjenja.

Dolje je puste vase kao zaklano, „ja“ osdelilo u česarevinu; ni gloga ni toga, ni glasa ni: i ja sam! Bit će se svijet odmarati i proteže iza uhanu sna pri rzagalici donjaka, pa će dok zahaladni, svak za svojim postlom. A i ne može, brate, sve da i hoće raditi! Sjalile se i dogovorile sve peči, nebeske i zemaljske, pa neznaš je li vatra žešće ozgor prožiže, a te iz zemlje zapanu. Na dogovornu zar i na izmjenu, u jednoj i eto ti ga i u

nikle velleite. Kad bi ove hrvatsko-srbska koalicija podpunno prisvojila, što mi ne čemo biti da mislimo, imat će sebi sanjati da pripise sve posljedice, još hrvatski sabor nije sazvan. A ovo je integrirajući dio sporazuma. Ako koalicija ovaj jednostavno razriješiti, što zna, što će se tada dogoditi sa saborom? Mi iz sveg srca želimo izpostavu ustavne prakse u Hrvatskoj. Ali što još prešnije želimo, jest izpostava podpunno jasnih odnosa, koji se potajnim strujama ne smiju smetati. Hrvatsko-srbski koaliciji ne smije se dozvoliti, da iznova izazove zlo, kom upravo sada hoćemo u Ugarskoj da učinimo kraj."

A Tomašić novi ban poručuje: "Ja sam vazda bio članom narodne stranke, pa sam to i danas, i u tom svojstvu kao jedan od vodja narodne stranke tražio sam dodir sa današnjem saborom većinom, ne bi li se mogao naći modus vivendi, da se zemlja izvede iz današnjeg neustavnog stanja. Nakon podljudih i ponovnih odgovora došao sam sa svojim drugovima od narodne stranke do uvjerenja, da bi se ovakvi modus vivendi mogao naći, pa sam privolom vidjenih članova narodne stranke stupio u pregovore sa većinom sabora, koji su rezultati sporazumom, da članovi narodne stranke preuzimaju vladu, siojci na svome stanovištu od decembra 1907. u pitanju pragmatike, te da vlada, sazavši sabor, u prvom redu izohi proračun, dočino indempitet za troškove zemaljske uprave i da pod jedno proširi izborni red.

Prema tome ja sam gospodi od sabsorske većine jasno izjavio, da će se narodna stranka sastati i konstituirati izvršni odbor, koji će onda imati da utanači s izvršnim odborom sabsorske većine modus procedendi. No pošto sam ja, postavlši banom, na tom mjestu odček eksponiran i vezan na obzire i prema drugim strankama — izjavih, da ne ću lično sazivati stranku. To je razlog, zašto sam položio predsjedništvo narodne stranke, te nisam ja osobno sazvaio stranku, nego je to učinila osoba, koja je u postojećem izvršnom odboru narodne stranke po svome rangu, po svojoj starosti i po svome upivu na prvom mjestu na to zvana.

Prenz g. Kovačević sazavao je dakle ne samo sa svojim znanjem i sa mojom privolom već upravu na moju molbu sjednicu narodne stranke u grad. vječnici, a potomju je odabrao uz predhodnu dozvolu upravitelja gradskog poglavarstva i pročelnika vćine grad, zastupstva. Zato su prigovori protu sazivu narodne stranke posve neosnovani i gledom na samo činjenicu saziva i gledom na osobu sazivača i gledom na mjesto, kamo je sjednica sazvana. Ja ću upravu tako kano ostali članovi vlade prisustvovati ovoj sjednici te ću također udionikovati u izboru izvršnog odbora, što će ga narodna stranka u toj sjednici izabrati.

Kako sam želim ugovoreni sporazumak sa sabsorskom većinom pošteno do kraja izvršiti, tako sam uvjeren, da će i ona posve lojalno u duhu utanačenja mene u izvršavanju sporazumno utanačenog našeg rada podpirati, a to će biti izključivo na korist naše domovine bez obzira na sve partajske interese."

Koalicija na sve ovo treba da se poklopi usima, a radi javnosti izjavljive posve preplasišeno: "da hrv.-srp. koalicija stoji samo u odnosima prema vladi, koji izlaze iz uglavljena pakta. Ovaj će sporazum naći izjavljiva izjavama preuzvišenoga gospodina bana na sutrašnjoj sjednici narodne stranke."

Dakle što je koalicija? Skup majdjarana.

dva puta navrati, da stućem kostiju u prašini i luka češnjaka i to zapalim u što siare bakretine, neka dimi. Što ono još? Aa; pristavi tu usred kuće, vrata podpriču, da dim ne odušuje. Stoj tu i stoj, dok od prilike vidiš, da je milila debela ura i onda otvori, a oko vatre će ti sve i do cigla bana sleptati — vrat, da bogda ponovo i! izvratile se to, ne obistinilo, čast kuni Maši na nijeznoj besjedi, nu ja se ne ničem. U toj su me izvarali i znanci i prijatelji, pa nebih radadaju, ni se ista sperti i sa kumom i da na, nju još nos napnem, a kud bih onda, žalosti moja, da kaj se na polazku zagrisimo i izjubismo — i vidjeti se, kuma moja, više i ne vidjeti, kad bera crna zemlja k sjebi priteže, a to toliko što još ovo pogane jezičine belzega da nismo mrtve.

— Otkada ja to pamtim, uvijek si ti, moja sestro bila pametnija od pričunkute Matije, — Matija će, — jer da si to pokušala, malo mal, iz iste bih zagrabila iz koje i ja. Sve bitije do djaba bilo, ali ne možes živjeti od ruga odvratije dječec; saznali fratru, ne znam ni ja otkuda, kako li, a sad da tebi kazujem, opet me stid, jer ćeš mi se i ti narugati. A opet tko fal, već ćeljade fal, pa falta i ja, ne bilo ga! A kazat ću ti, nitie moja, sve isto kao da si tute bila. Samo da ne sluša

To potvrđuje i ovo što Khuen kaže:

Grof Khuen 4. t. mj. glede Hrvatske izrazio se ovako: "Vladu u Hrvatskoj promienio sam zato, da oživim nekadanju svoju narodnu stranku. Ona se prima sada aktivne politike. Narodna stranka, koju sam ja kao ban stvorio, imala je najčvršće uporište u tadanjoj liberalnoj stranci u Ugarskoj, a zadetak je imala u hrvatskom saboru isti, koji i liberalna u Ugarskoj. Kad je u Ugarskoj bila poražena liberalna stranka, nije se mogla ni narodna u Hrvatskoj održati."

Političke vijesti.

Izbor biranih birača u vanjskim Občinam Dubrovnika. U Konavljima birano je 20 biranih birača od stranke prava. Na Orašku obćine Zaton birano je 9 birača također pravaša. U Lopudu 1 pravaša. Na Rieci izdajoše također pravaši. "Samostalna organizacija" dobila je birane birače obćine Dubrovačke i one šipanijske, u sve 8. Na taj način osjegurani je izbor pravaškog zastupnika. Brzovaj nam javlja da je Skirić učit. proglašen kandidatoom. Živila stranka prava!

Hedervary o hrvatskoj krizi. Ministar predsjednik izjavio je, da je uvjeren, kako će nova prelazna vlada naći modus vivendi. "Nadam se, da će hrvatske stvari na temelju novih prilika tim više povoljno se razviti, pošto sabor ima većinu, koja želi da radi i da se počinjene pogreške izpravi, koje su dosele učinjene." Gleda pragmatike je izjavio, da mu je već odavana na srca, da se ovaj spor što prije riješi zakonitim putem.

Otvorenje austrijske zastupničke kuće. Buduća sjednica austrijske zastupničke kuće sazvana je za dne 24. o. mj. u 11 sati prije podne sa sljedećim dnevnim redom: izbor predsjednika i prvo čitanje zakonač osnove o novacima. — Za predsjednika kandidira ju Rusai dra. Konstantina Levickoga, a "Union latina" zastupnika dra. Concia.

Izgledi nove mađarske vlade u izborima. Bečka "Reichspost" donijela je članak, u kome veli, da grof Hedervary imade za izbore vanačnih izgleda. Nova vlada drža računa na 35 gradskih mandata, zatim računa na 40 kotara, koje posjeduju demokrati i seljačka stranka, u 117 kotara su narodnostni izbornici u manjini, ali oni mogu svojim glasovanjem prevnuti izbore u korist vlade. Nadalje imade 115 kotara, u kojima imade 60% nemagarja, koji ne će nikada pristati uz kossuthizam, nego će se radje prikloniti k vladi. Ako se ove optimističke želje izpune, svakako da bi grof Khuen imao većinu. Medjutim ministar predsjednik nije optimista, pa je on već danas spreman na ponovne izbore.

Nova stranka u Ugarskoj. Dok se mađarske Kossuthove stranke međusobno grizu i cjepkaju, dotle grof Tisza spremna na narod proglas, a ministar predsjednik Hedervary uztraja novu stranku, mijenja velike župane i sprema se na buduće izbore. Gotovo je nevjerojatno, kako je u Kossuthovoj stranci moglo doći do tolikih opreka, da su ove mogle djelovati u narodu zaista od velike važnosti. Kossuthovci su se međusobno tako zamrili, da su radje pustili, neka Hieronymi prodje jednoglasno, nego da se pomire. Oni, koji su se nekoć tako živo slagali i na vladi tako braški dičili, najednom su se smrtno zamrili. Franjo Kossuth i Justh dva su nepomirljiva neprijatelja, te im je sada očita zadaća, da se u na-

pop! I to bi se još htjelo, da on sazna! Pri toj poviri uz prozor, a ja brže bolje umakoh i na se suspreoh.

— Mari on za naše guzobolje! A nas zar ne pozna, bit će od jučer s nama, da stara bluna drugu razgovara, dok obe ne zakinjamo. Već ajde, ako ti se bašta, kazuj, što ti je bilo.

— Evo u — otra Matija rukom gubicu, a Tomica se dohvati preslice i jakom je zatakta, da ne klima, za tkanicu, pa se izpruži i ruke osloni, dok dosegnu do vretena, pljunu i zaštra prepredak, a žicu žicom sastavi. — Još mi lani nabadala nešto nevjesta Jakovica o Marjanu Gragasinu sa Trove, da umi šaptati, i gdje se on uplače, jest li brijaošam sa mješine jarinu snimio, jeli on prišapnuo, te buhe, da za svaku cekin pred ćeljade bacis, nećes jedne naći, a nek su prije i po rožnjicima skakale. Dodijale su mi, jer me ove godine smele, i od sve svoje muke poručim po toga mogućega Marjana i utanačim licem na Gospu Petrovku, i ovo ti ga, bit će bila, je i nije, ova ura.

— Osim ono nejačadi u kući mi nikoga moga, a kako je blagdanica i rukama se ćeljade ne prihvaća težega posla, već onako, ni poslana ni presoljena, lukam prutićem po

rodu podkapaju. Ova je nesnost medj Kossuthovcima došla kao narućena grofu Hedervary-u, te on veselo sije sjeme nove stranke i zalieva ga razdorom neodvišnjaka, i od ovoga nova stranka na bćegled klije i raste. Kossuthovci očito nisu znali, da će njihova era tako lako umrieti. Oni su mislili, da će im izgubivši vlast, ostati moć u narodu. Nu težko su se prevarili. Dok nisu bili na vladi, imali su moćnu moralnu snagu u narodu, imali su moć imena Kossuthova i moć neodvišnjakih lozinka. Danas njihova gesla više ne upaljuju ni djecu. I kad su izgubili vlast, izgubiše sve. Narod se je razočarao. I na ovom razočaranju grade sada grofici Hedervary i Tisza novu stranku. Oni ne će da uzkrise staru liberalnu stranku, ali grade novu građansku i očito demokratsku stranku, koja imade da izpuni narodu ona obćanja, koja nije izpunila koalicija. Naravno, da se još uvijek ne može znati, hoće li i ova nova stranka odgovoriti zahtjevima naroda, jer se još nezna, hoće li nova stranka donieti izbornu reformu, koju zahtjeva narod. Nu za sada se baren ova reforma očekuje od nove stranke. Zanimivo bit će svakako, kakav će dojam učiniti manifest, što ga nova stranka upravlja na narod. Za sada još ne predleži taj manifest, pa se i ne može konstatirati, što će stranka donieti Ugarskoj, ili što joj baren obećaje.

Proglšenje bosnanskog ustava odgođeno. Usled formalnih zaprieka odgođeno je proglašenje bosnanskog ustava. Ove formalne zaprieko bit će odstranjene već za dvadeset i četiri sata, te će za to vrijeme službena izdanja posve sigurno donieti proglas ustava.

Novo administrativno razdieljenje Turške. Vlada je odredila posebnu komisiju, koja imade da se bavi pitanjem novoga administrativnog razdieljenja države. Prema osnovi vlade će se ciela država razdieliti na sandžake (kotare) u mnogo manjem obsegu, nego li je to danas, a pet sandžaka će sačinjavati jedan vilajet (županiju). Sa vojničkog stanovišta će se država razdieliti na kaze, koja svaka imade davati za vćsku jedan bataljun momaka.

Proces Masovića.

Prvi je izpitan obtužen Mastrovic koji nastoji dokazati svoj "alibi" u početku. Kašnje, sljedeć masa pućanstva koja je išla put mjesta gdje se je izvršio čin, došo je i on tamo i svršio u kafani Centrale.

Obtužen Nani veli, da se ne ćuti krivim. Bio je sa svjetinom i išo pred njom, pa kašnje pristuvovao neredu, ali nije nikoga upoznao. Po tom uputio se je kući, ali susrev Desanitia urednika "Risorgimenta" poši i on u "Caffe Centrale".

Predsjednik za tim ćita izkaz odsutnog obtuženika Baldo Ermenegilda i prelezi na izpit obtuženika

Petra Talpo-a. Ni on se ne ćuti krivim. Ono po podne bio je sa "studentima" u društvu "Societa Operaia" gdje se je razpravljalo o "učenickim poslovima". Prisustvovao je izkazu profi Hrvatina na staroj obali i kad se svjetina uputila u grad, i on je pošo, "za njom", ali "iz daleka", iduć po lako, sa Silvijem Kreklichem. Kad je došo do ugla gdje Kurzrokov dućan vidio je što se je dogodilo.

Predsjednik ga upozoruje da nije pri prvom izkazu ovako odgovorio, nego drugije; i da ima svjedoka koji su ga vidjeli bliže događaja, a ne da bi, kako tvrdi bio pošo put "studia" Dra. Zilotti-a.

Sliedi izpitivanje Antuna Giglianovicha On nije, veli, bio na staroj obali. Protalječ Calle

kućnome donjem prugu. Nu ti s nanadne sprednem, a imam i pred ćim. Predamnom zastupćilo nešto ćovječine i odrpano i preparano; nazuto opanećne i bez terluka i bez nazuvka, već ti ono crnih, garavih i kaljavih nožurina, ko da si ih kroz dimnjak provlaćilo, dva su opajena ruznija i oko njih se priokupilo i slaptalo nešto benevćrina. Jedna nogavica dulja druga kraća, obe i bez kukica i bez spojue, a konci se osukali i kako donjak puhne, onako ih na sve strane razpuhivao. Ni koporana ni krožata na njemu, već mu se crni ono košuljetine, je, sele moja, da ne izgubim dušu, ko ovo moje sukjetnike. I najotraniji naš mušćić već to adetom objesi niza se što torbaka, a njemu žena, tko li, i to zaboravila napomenuti, nu joj me nešto izlazine zapašnjaće, ni da na njoj možeš list do lista razpoznati, slepio uz ono prazne izpodgrudnice. Na glavu natavrjio nešto žalosti kapu duplaćice i bez kite i bez gajtana; ostarljata, skorupljena, pjesnava se o sunca lašti i škriba, a na jednoj strani izvrčila kroza nju i proširkijala sinjava solupina.

(Nastaviti će se.)

largom iduć kući opazio je "iz daleka" da se nešto događja. Vidio je i oružnike i zaklonio se u avljju Persicalli

Predsjednik mu opaža, da iz prvine oružnika nije bilo onuda i da nisu oni tjerali svjetinu put "Calle larga".

Obtuženik smeten veli, da ga je jedan oružnik tako turio da se je obtuženik ranio u ćelo o vrata, a kad je svjetina prošla, pošo je kući i nije onu večer više izišao.

Predsjednik ga upozoruje na protuslovlja u odnosu sa prvim izkazom.

Dr. Pompej Alacević ni on se ne ćuti krivim. Pod večer, traječ g. Alborghettia, pošo je na staru obalu sa Carlom Caputom, pošo je u uputio kući i kad se primicao parobrod sa hrvatskom glazbom nije se hito ustavio nego je pošo Calle largom u dućan Bātara kupit sladkarija i tu se zadržao. Kašnje doljetela unutra goljica Testa vćuć, da su nekoga udrili. On je ostao i dalje u dućanu pa pošle kad se sviet razišao pošo kući. Kazuje jedan štap. Veli, da je imao i drugi jedan štap od ebanovine, koji mu se je slomio. Nicde istinitost svjedočanstva Vukić. Pozna lićno sudca Masovića.

Nakon Dra Pompeja Alacevića izpituje predsjednik obtuženika

Burovicha, koji veli, kao i predjašnji, da se ne ćuti krivim. On je znao, da ono po podne dolazi hrv. glazba iz Šibenika i iz puke znatiželjnosti pošo je na Staru Obalu. S obale se povratio s Pavichem u grad i kad je sišo bižu postolara Teje ćuo je buku, okrenuo se i video što se događja, ali nije nikoga razpoznao. Zatim pošo do kafane Cosmacendi kući i svjetina i kašnje se vratilo do brijanćice Čer-var, ali nije video kakva izkaza.

Obtužen R. Cicin kao ćinovnik Lloydove agencie bio je na obali radi parobroda i pošle kod agencie predao bravu novce pa pošo u široku ulicu gdje nije opazio ništa osobita. Nije se u ništa paćao.

Massimo Volpi igrao je kao obćino u kafani Providenza i kad ćuo da su nekoga izkućić pošo je do svjetline i s njom došo do ulice "Carriera" do brijanćice Červar. Veli, da nije imao štapa.

Giuseppe Delich veli, da nije prisustvovao sjednici "studentata". Bio je na obali pri dolazku hrvatske glazbe. Kašnje išao je za svjetinom kroz široku ulicu ali za malo, pa je pošo u ulicu sv. Marije i tu neko vrijeme ćetao, zatim opet došo u široku ulicu gdje vidje kako neke žene žale Dra Masovića, upitao ga je: je li hrvati ili talijan; jest, Hrvat sam. On ga je "sazalio" i pošo dalje.

Giuseppe Pavich ne ćuti se krivcem. Bio je na sjednici "studentata", ali tu se govorilo samo o ućenickim poslovima. Poslie pošo je na staru obalu, prisustvovao izkazu profi Hrvatima i zatim za svjetinom pošo u široku ulicu i vidio je što se ondje dogodilo, ali on se nije paćao. Osoba koje su tukle Masovića bit će bilo trideset. Nijeće da je uvredio stražbeštra Ševćica.

Branitelj Dr. Benvenuti predlaže, da specialiste iz Beća pregledaju duševno stanje njegova branjenika Ghiglianovicha.

Drž. odvjetnik se protivi.

Sudci idu na vćeanje i s privolom Dra Benvenuti odlučuje se, da se imaju pročitat izkazi vjćštaka koji su ih ćielili Ghiglianovicha.

Tim svršio večernja sjednica prvog dana.

U eri hotela.

Netom je prodrla na javu misao, da se naša pokrajina pretvori u bećku bolnicu, ustalio smo protiv toga i napisali smo članak "Politika hotela". U članku smo bez okolišnja utvrdili, a i dokazali, kako od bolnice našem narodu i našoj zemlji neće biti koristi, a šteta hoće, jer će mu okuziti ono, što mu je Bog dao, a to je njegovo liepo zdravlje. Gospoda, koja na žalost vedre i oblaće u našoj zemlji, na naše prigovore stisnuše ramena, a neki dapaće ponuće još dalje i rekoše: s dolazkom stranaca civilizirati će se Dalmacija i za primjer nam navedešite Nicu, Švicarsku itd. Ovoj gospodi, koja ovako na lahku ruku sud, moramo napomenuti, da bećka gospoda neće podizati svoje hotete ni na kninskom ni na Petrovom polju, kao što ni uzduž ćetine, Neretve, po Bukovici itd., već će ih podizati na najkrsnijim i najdivnijim našim primorskim položajima, a na time već danas žive civilizovani naš narod, koji nema potrebe da ga bećki sifilitičari ma u ćemu ponuće. Politiku hotela mi ne možemo podnipošto odobriti u našoj zemlji, dapaće ju onako kako se kod nas prodavja, osudujemo. U zemlji u kojoj narod strada od ljute groznice i drugih bolesti, koje kao posljedice prve narod ubijaju; u zemlji, koja nije u nićem napredna, jer joj sve manjka, a to zato, jer je bila sićno i grozno zapušćena; u zemlji iz koje narod seli, jer ga

natu tudnj nagoni; u zemlji, u kojoj svak zavojeđa a samo ne onaj koji ima pravo; u zemlji bez puteva, bez dovoljno škola, bez dovoljno pitke vode; u zemlji, u kojoj vodotocine raznose rodnu zemlju a liči ostaju gole; u zemlji, u kojoj ni jedna privredna grana nije na stepenu svog savršenstva; u zemlji, koja je više polovicom okružena filokserom, te narod pao u očaj; govori, da će podizanje hotela spasiti narod, te u tu svrhu i u toj nadi davati pokrajinski maštini doprinos ovakvim društvima, mi mislimo, da je to takova glupost, koju nemi nikada učinili ljudi, koji znaju što znači politika hotela u našoj siromašnoj zemlji. Govorit ću, a tim se još tješiti i vlada će, t. j. bečka, dati svoj doprinos, to je da te ubija. Prvo svega, svaki koji je pratio vladin rad oko napredka gospodarstvene naše pokrajine, bili će opazio, a ako ih, još je na vrijeme da opazi, kako bečka vlada sve to više se odalačuje od svog prvobitnog programa, sastavljena po savjetniku Zottu i kako se odlaganja sad desno sad lievo, samo da ga mimoidje. A mi? Mjesto da smo uprli svim silama i tražili od vlade, da udesi svoje djelovanje kako bi morala i po kom bi naša pokrajina danas ekonomski bila prepodrođena, mi se tješimo politikom hotela, a tim gradom Potenkinovih sela, iz kojih u zaleđu leži zapuštena zemlja, stanuje narod živeć u očaju.

Zašto se sve ovo događaja? Velimo otvoreno zato, jer većina naših ljudi, kojima je narodna sudbina povjerenja i koji su se ko neki parasti nametnuli narodu, ne poznaju narodne potrebe, a ako ih i poznaju i saznanu za njih nisu u stanju da im nađu lieka, a to zato jer naprosto ne znadu. U našem saboru na žalost ima mnogo i mnogo zastupnika, koji ni ne poznaju našu zagorsku Dalmaciju, te koji misle, da je tamo kao i pri moru. Ima zastupnika, koji se nisu nikada bavili ozbiljnim gospodarstvom naše pokrajine, niti su se postarali, da nađu ozbiljna lieka narodnim ranama. Ovakovi stvoriti će politiku hotela, koja je danas na tapetu pod kampanilom sv. Duje. Interes pojedina, interes pojedinih mjesta i varoši, zamjenio je onaj oči, onaj narodni. Što će na ovo bečka vlada i bečka gospoda? Ništa. Ona će podupirati gradnju hotela, jer je ovo puno lakše izvesti, nego li je pridignuti jednu zemlju iz stoljetne zapuštenosti. Pa opet sve što će u ovu svrhu uložiti na račun Dalmacije, to će opet raditi za svoju djecu, za svoj narod, za svoje mistonare Dranga. Mi se divimo ovoj politici, jer oni imaju pravo, svak za svoga radu, ali duboko u duši žalimo, što narodni predstavnici jedne male siromašne pokrajine, koja je ovakvom postala, padaju na liepak onima, koji su krivi njezinju zapuštenosti i da ovim ljudima glasuju svote novaca za zaštitu njihova zdravlja. Nizza, Švicarska ne može da u ovom igra isto takovu pripisodobiti. Kad bi naša Dalmacija bila na onom stepenu gospodarskog napredka kao što je Nizza i Švicarska, tad ni nas nebi bilo brige za ono 20 do 30 hiljade kruna, ali dok smo mi siromašni kako jesmo, dok nam je zemlja siromašna kako je, tudjom krivnjom, mi naprosto žalimo što siromah daje od svoga onome, koji mu je morao hiljaderstruko povratiti zato, jer mu je dužan i jer je to na njegovo koži dobio. Mi se nebi niti najmanje snidili, kad bi sutra bečka vlada predložila našim zastupnicima da će svih 8 milijuna, što je na našoj koži dobila za vrijeme klauzule, uložiti za gradnju hotela u Dalmaciji, pa da oni to objeručke prihvate, a to zato, što oni nisu stručno gospodarski izobraženi i što će poznavati mnogo bolje sve i sva nego li gospodarstvo, a osobito svoje zemlje. Dokle će ovako trajati? Bio je po koji tračak nade, ali na žalost i ono ode u zaboran. Prišlo nas je siromaštvo, te narod nema snage da odolji sili pojedinaca, koji podržavani nesretnim sistemom padaše u očaj, te vrcraću am, lutajuć tamo u tmcici, čekajući da im narod otvori vrata i baci van.

Iskrvena kolegijalna rieč.

U br. 1.—2. „Učiteljskog Glasa“, njegov urednik g. Dinko Sirovica dao je ođstampati članak pod naslovom: „Učiteljskim društvima“. Radi znamenitosti sadržaja tog članka u današnjim prilikama smatramo šhodnim, da ga ovdje donesemo da šira javnost upozna i uvidi kakovim su duhom i kakovim namjerama nadahnuti učiteljsko gласilo u njegov urednik, proti kojima je u posljednje doba bilo onih, koji su ljudi koješta pripraviti, ali bez pravog temelja. Uvjereni smo, da će ovaj članak djelovati vrlo povoljno na one, kojima je namjenjen i da će medj učiteljima zavladati opet sloga i sklad, što je ne samo liepo, već i potrebno za njih, ako žele, da se računaju s njihovim pravednim zahtjevama. A sad evo članka:

„Na ime našeg „Saveza“ moramo upravitii još jednu ozbiljnu rieč našim učiteljskim društvima, a uz put i svim onima, koji su članovi

Saveza, a nisu kō ni mnoga učiteljska društva uredili svoje dužnosti prema „Savezu“. Skrajno je vrijeme da se tome odazovu. Financijalno stanje „Saveza“ stjerano je usljed nemara učiteljskih društava i članova dotle, da mu nije moguće dalje uzdržavati svoje glasilo ni odgovarati drugim svojim obvezama. Mi smo u više navratka istakli ovu žalosnu činjenicu, tim žalosniju što ona postoji baš u času, kad se medj učiteljima najviše govori o organizaciji. Govorili smo u tutanj, pa je evo došlo do toga, da „Savez“ strada, kad se svak napinje da dokaže, kako mu je do naše staleške organizacije.

Ne ćemo zaći u nikakvu kritiku, jer nije nam do toga, da na nikoga svalimo krivnju. Radjise se tješimo mišlju, pače uvjerenjem, da je svakome učitelju zbilja na srecu opstanak i napredak „Saveza“, i da su današnjem stanju krive okolnosti, koje su nadošle krivnjom ne učitelja samih, već onih elemenata, koji bi i u učiteljstvu htjeli naći područja za svoje svrhe.

Mi smo mišljenja, da učiteljstvo može imati u svojim pojedinim članovima ljudi ovog ili onog političkog mnijenja, ali da to ništa ne spada nit smije uplivati na rad, što je namijenjeno učiteljskim društvima, a kojemu je poglavita svrha okupljanje učiteljska oko životnog mu pitanja ekonomskih poboljšica, za ostvarenje kojega u prvom je redu poveljena akcija organizacije.

A ta organizacija nema smisla nit može uspjevati, ako se učitelji rastave od učitelja rad političkih ili drugih mnijenja, a još manje pak ako učitelji dotle zanemaru svoje dužnosti prema svojim društvima i svome „Savezu“, da ovi moraju s nedostatka sredstava i podpore njihove kuburiti ili čak uvehnuti.

Ovo se na žalost opaža u posljednje vrijeme, pa za to još jednom ponavljam naš poziv svima, kojima je do toga da nešto kao učitelji postignemo, da se prenu, da koješta zaborave, da se najđu svi u jednom kolu, kako to mora da želi svak, koji čuti za učiteljsku stvar.

Nadž se u jednom kolu to je nama učiteljima najlakše. Veže nas sviju jedna dužnost, jedna svrha, jedna težnja — svima ponajpreča. — Sve drugo možemo lako ostaviti na stranu i ne dozvoliti da nas razdvaja. Svi velimo i dokazujemo, da radimo za naš boljak, pa — hvala Bogu, — tu nema toga, koji bi mogao ostati iz kola postrance i raditi proti staležu.

Uklonimo, odalečimo od sebe sve, što nas može zamesti u složnom radu za postignuće naše bolje budućnosti, i mi smo odmah opet svi — na okupu. Tada će i započeto naše nastojanje oko naše organizacije liepo da uspije, a s njim će i podupiranje naših društava i našeg „Saveza“ poprimiti više snage i više ozbiljnosti, te ne će bit više potrebe, da ovo glasilo tiče u ove žice, da potiče učitelje na vršenje njihovih obveza i dužnosti prema društvima i „Savezu“.

Ne dodjenio li odmah do toga, okrenut će sve na gore na našu očitju štetu, a onda daj ispravu, što se pokvarilo.

Odgadjanja više ne može da bude. — Tko je učitelj, koga vodi samo dobro učiteljske stvari, taj će nas zasnosno poslušati i reći u sebi, Tako je pravo! Dosta je lutanja! Dužnost nada sve!

I naša će učiteljska društva i naš će „Savez“ oživjeti, napredovati i bit ćemo svi sukupa svome cilju sve to bliži.

Rekosmo sve i nadamo se pouzdano da će nas svaki učitelj bit bratski razumio.

Kad smo pak ovo rekli, otpada i od sebe potreba, da se posebice opabavamo sa onim, što je u posljednje doba bilo izbito na površinu u našem staleškom životu. Prožmani najboljim namjerama za složni učiteljski budući rad u cijeloj pokrajini mi prelazimo preko toga, jer dalje o tom nije ni nužda govoriti, i već sada čutimo veselje, koje će nam svi učitelji najpravičnije priuštiti, pruživši s kraja na kraj i unakrst Dalmacije svoje desnice na viečnu pomirbu i na obećanje složnog djelovanja za ono, što nam je svima najpreče, neotklonivo i silom nevoljnih okolnosti nametnuto.

Učiteljska društva u prvom su redu pozvana, da prema ovom raspoloženju porade u svom krilu, pa megjusobno, a onda prema „Savezu“, a onda eto uspjeha naše organizacije, eto temelja i jamstva uspjeha našeg nastojanja.

Guđe se srca bratski složte
I olovo plivat može!

Dinko Sirovica.

Iz grada i okolice.

Odlikovanje sestre milosrdnice. Nj. Veličanstvo odlikovalo je Jelisavetinim redom časnu sestru Oedeonu Hode, predstošnicu kirurških odjela šibenske bolnice. U teškoj i odgovornoj službi časna sestra stekla je podpunu priznanje radi tačnosti, snosljivosti i dobrote te je objubljena od starešina, blagoslovljena od bo-

lestnika i danas svi koji poznavaju vrline njene od srca se raduju zaslužnom odlikovanju.

Knjige „Matice Hrvatske“ prispjele su jučer, te ih članovi mogu primiti kod Matičnog povjerenika g. Josipa Karadžole, puč. učitelja. Kako je ovogodišnji Matičin dar i liep i bogat, nadat se je, da će svaki naš inteligentan čovjek prijaviti se članom Matice, ako to već nije.

† Tomo Glušević um. porezni činovnik, iz Metkovića, preminuo je u mjestnoj pok. ludnici. Bio je njeko vrijeme pučki učitelj u Vrgroru. Laka mu zemlja!

Mrtvi ostanci pok. Ivana Lapene, koji je prekjučer u 40 godini života preminuo u Zadru popodne su preneseni u Šibenik, da budu pokopani na groblju sv. Ane u obiteljskoj grobnici. Obitelji i svoju pokojnika naše saučestje u tuži!

Parobrod „Ruggero di Florens“, koji se je bio nasukao pod Jadrijom, kako smo javili u prošlom broju, jučer popodne bio je spašen bez ikakove štete. Danas krca drvlje, koje je bio izkrcao, te će proslediti put Valence i Englezke. Da je parobrod u brzo i bez ikakove štete spašen u prvom redu je zahvaliti upravitelju lučkog ureda g. Selestrinu, koji je i ovom prigodom pokazao osobitu vještinu, a dokazao, kako se u čeđnim sredstvima može mnogo toga učiniti, samo kad je volje i uztrajnosti.

Veljača — prevrtljača i ove godine ko i drugih vrti vremenima; jedan dan bura, sunce, vedro, drugi dan jugo, oblačno. Leda nikakva. Zbilja će ovogodišnja meteorološka opažanja biti nešto osobita prema prošlim godinama.

! Kazalište. Vriedno društvo „Sv. Marko“ nastavlja svojim predstavama, koje se vrlo sviđaju. U sriedu na večer dopala se dobroano komedija „Il secreto del Puricimela“, a u četvrtak na večer komedija: „El tiranno de San Giusto“ bila je vrlo liepo primljena koliko radi njene liepe tendencije, toliko radi tehničke obradbe, zgodnih šala i izvedbe, pri kojoj su sve uloge liepo odskakale. — Sinoć je bio poćnāk, a večeras vesela komedija: „Scusi, ha visto la mia Signora!“

Splitska društva i uvaženi Antonije. Neke dan se Antonije žalio u svom kpletulu, da u Splitu ima nešto preko sedamdeset društava i činio račun, da u tim društvima mora bit najmanje do četiristotine odbornika, ako se na svako društvo uzme 5 do 6 odbornih časti. Pri tome nam se nametnulo pitanje: U svim tim društvima, medj svim tim odbornicima ima li Antonije, — uvaženi Antonije — makar jednu odbornu čast? Trebalo bi to ipak znati, da odskoči još bolje uvažest Antonijska. — Crnogorac.

Iz hrvatskih zemalja.

Reaktivacija sveuč. profesora Šurmina i Manojlovića. Pod Rauchovom vladom umirovljeni sveučilišni profesori i narodni zastupnici dr. Gjuro Šurmin i dr. Gavro Manojlović biće će, kako sazajne „Agr. Tsgblatt“, reaktivirani.

Hrvatska kultura pred stranim svetom. Najugledniji esperantski mjesečnik, pariški „La Revus“ donosi u zadnjem svojem broju obširan članak od Mavre Špicera, koji vrlo simpatično i poletnim slogom prikazuje stanje hrvatske kulture, obećavajuć ujedno, da će u kasnijim člancima predočiti podrobne slike o hrvatskoj književnosti i umjetnosti. Napominjemo, da je „La Revus“ najrašireniji i najjedrođavniji esperantski list, kojemu je glavni suradnik sam Dr. Zamenhof, pa je po nas Hrvale svakako laskavo, što je uredništvo zamolilo Špicera, da mu bude stalnim izvjestiteljem o našem kulturnim i socijalnim prilikama.

Pomorska vlada u Trstu. Iz činovničkih krugova pomorske vlade, koja u svojem djelokrugu imade i Dalmaciju, doznaje se za slijedeću vijest, koja svojom kratkoćom govori više no sto drugih i rječitih članaka: „Od kako je u Dalmaciji stupila u krepot jeziciha naredba glede skroz izključive uporabe hrvatskog jezika u svim državnim uredima — pomorska vlada u Trstu imade skoro... ništa posla s tim jezikom! Zašto? Jer su mnogi dalmatinski lučki uredi i svi oni, koji imaju toliko posla sa pomorskom vladom, naprosto izbacili iz svog službovanja i ono malo hrvatskog jezika, što ga je bilo, dok Dalmacija nije „izvojšila“ svoju veliku „tečevinu“. Gospoda na pomorskoj vladi upravljaju dalmatinskim obalama i morem, kao da se onamo dolje naseliše sami Genovežani i Hamburžani“. U dalm. novinama čitali smo nekoliko puta koji redak o tome, kakva bi morala da izgleda pomorska vlada, koja imade posla skoro sa samom hrvatskom obalom. Iznieo se i predloga, da se za Dalmaciju ustrojii posebna pom. vlada. Sve liepo i pametno, ali i takodjer sve badava, dok se ne počme odzodlat!

Gajev portret. Proslavljeni hrvatski slikar, profesor obrtne škole Franjo Pavačić, koji se je kao hrvatski slikar naročito proslavio slikom „Caeci vident“ (Sliepi gledaju) pred čitavom Evropom, dovršio je ovih dana portret hrvatskog prepodritelja Gaja, što ga je kod njega naručila hrvatska riečka čitaonica. Profesor Pavičić prelio je svojim krstom na platno sva čuvstva, što ih pravi hrvatom, kad si predstavi rečenog vatreneog lirica, u naponu mezučne snage, pa zato i čini portret Gajev na posmatrača dubok dojam. Čovjek bi rekao: „evo Gaj se upravo sprema na vatrenu besjeđu, da razžari mlitavu hrvatska srca. Profesor Pavačić može i ovaj portret uplesti u prekrasan lovor-vienac svog umjetničkog djelovanja.

Frankopanski grad u Kraljevicu nije prođan. Vijest, da je riečki zastupnik Zanella kupio stari frankopanski grad u Kraljevicu, koji je vlastištvo Iusovovaca, bila je uzburkala našu čitavu javnost. Ova se vijest na srecu nije obistinila, jer se sa mierodavne strane opovrgava.

Preuredjenje pomorske vlade. Miiastar trgovine dr. Weisskirchner, koji je 14. o. mj. prisustvovao u Trstu otvorenju nove luke, pregledao je pomorsku vladu i proračao, da je njezno uređenje manjkavo. Ovač vlada diefilu ču se u tri glavne skupine: upravnu, maritimnu i graditeljsku. Na čelu svakog odsjeka biti će posebni poglavica, tako da će predsjedniku biti posao olakšan.

Važan izum. Numismatik iz Osieka C. Fl. Nuber piše oduševljeno velikim uvjerenjem, da je inženir u Budinu Bonkō-u pošlo za rukom da izumije novu vrstu električnih baterija, koje daju takovu električnu snagu, da se njima mogu tjerati čak i automobili, strojevi itd. Novi izum osobito je važan poradi njegove jeđnostavnosti, tako da svak može potrebitu električnu silu sam izvoditi. Baterija je veličine kutije obične za cigare i daje toliko suage da se 16 souz kroz 8 sati može rasvjetliti. Pri pokušajima metnula se takova baterija u jedan automobil sa 7 konjskih sila, pa ga je tjerala sa brzinom od 18 km. na sat. Ako je sve to istina, onda će i u privatnom tako i obrtničkom životu nastati golem preokret.

Sastanak istarskih zastupnika u Puli. Dne 13. t. mj. sastali su se istarski zastupnici na pokrajinskom saboru u Puli. Razpravljali su u nedjelju po podne i čeli dan po djelak o namjeravanom novom zakokruženju občine i o pokrajinskom proručanju za lukuću godinu, te još o nekim pitanjima glavne vriednosti. Pretrpeli su svestrano oba glavna predmeta razine. Dakaiko tim još nisu riješena. Dali su upute članovima pokrajinskog odbora, koji ima pripravitii stvar za kompromisnu komisiju, a ova za sabor. — Izabrani občinski zastupnici za Pulu sazvanii su za subotu 19. t. mj. na sjednicu sa ovim dnevnim redom: 1. Izbor naćelnika. 2. Izbor podnaćelnika. 3. Izbor pet obč. savjetnika.

Odazak biskupa Nagla u Beč uzslieđiti će po svojoj prilici i preuzeti poslove biskupa pomoćnika.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Nježna koža lica — ružičaste boje. Čovječja koža u licu nježna sustava, djelomično mekana i prozirna, doćim kad se osuši, tada se ljusiti. Čim se opaža da površina otvrdni, otekne, te izgubi prozornost usljed nestašice mastnih substanta, kad nastanu svjetle i mastne mrlje, u kratko, koža se tad prikazuje nećista, nezdrava. Priključuje li se k tomu zatvor kožnih šupljnika onda nastupe kojekakove bolesti. Ovome se zlu samo predusreć, da se na mjestu gdje pomanjka ta kožna mast, pridodaje substancia neutralna sustava. Sa sapanom „Lilienmilch-Seife“ (zaštitni znak: konj na palici) od Bergmanna i drug. u Tešnju na Labi izpunjuju se ove dužnosti. Sapan je taj posve neutralna sustava a boraks koji se u njem nalazi, djeluje na upaljene simptome kao nježan alkali. Ujedno pospješuje boraks neopečano i brzo odstranjenje nećistoće lica, te se kod dulje uporabe pokazuje kao neoporecivo dobro i pouzdano sredstvo za uzdržati ružičastu nježnu kožu. „Lilienmilch-Seife“ (zaštitni znak: konj na palici) dobiva se mal ne u svim ljekarnama, drogerijama i parfimerijama uz cieniu od 80 fillira po komad.

Dva dječaka jedan od 16 a drugi od 17 godina, koji su u pućku školu takodjer svršili i poljođelski tečaj trače službu u kojem dućanu, reštauraciji ili slično, sa potpunom obskrbom uz umjerenu plaću. Isti govore hrvatski razume ponešto i talijanski. Obratili se uredništvu.

Prodaju se dvie kuće
 sa jednim vrtlom i jednim oborom
 uz povoljnu cijenu. Upitati se kod vlasnika:
Niko Bakašun, Šibenik. 1-6

Dobro sieno
 prve vrsti, inbalano, tko želi kupiti, neka
 se obrati na
Ivana Marasa
 trgovca
 u Vodicam i Lišani-Ostrvica
 (Benkovačkog kotara). 2-6

Dobre i čiste vrsti
žita i kukuruza
 u manjoj i velikoj količici tko potrebuje,
 neka se obrati na
Ivana Marasa
 trgovca
 u Vodicam i Lišani-Ostrvica
 (Benkovačkog kotara). 2-6

Hrvati i Hrvatice!

Pomozite Družbu
Sv. Ćirila i Metoda

„NUISOL“
 od
 Bergman-a i drug. u Tešnju n. L.
 jest i ostaje prije kao i posle za čudo
 nedostiživu sredstvo za bojadisanje
 kose i brade.
 Na zalihu se nalazi plava, smeđa
 i crna boja. Jedna boca stoji K 2:50 u
 drogueriji Vinka Vučića u Šibeniku.

Objava.
 Čast mi je javiti p. n. občinstvu, naj-
 skoli trgovcima i obrtnicima, da sam nau-
 mio doskora otvoriti ovdje prvu ovakove
 vrsti na našem jugu

Tvornica papirnatih vrećica
 za trgovačku porabu.
 Na to sam se odlučio i s razloga, što
 se je dosle iza ovakove stvari moralo naše
 občinstvo obraćati van pokrajine i podu-
 pirati svojim novcem tuđa poduzeća.
 Moja tvornica papirnatih vrećica biti će
 uređena sasvim po zahtevima moderne
 tehnike i biti će snabdjevena sa onim raz-
 noslikim materijalom, što zasjeca u ovaj obrt.
 Prama tomu očekujem, da ću u ovom pod-
 uvatu bit izdašno podpomozhen i, p. počes-
 ten cijenjenim naručbama iz svih zemalja,
 gdje je našeg naroda.
 Šibenik, 21. listopada 1909.
Ante Zorić
 trgovac i posjednik.

Nikad više!
 ne promjenjujem sapun, od kada Bergmanov
 „Steckenpferd Lilienseife“ (zaštitni znak:
 Konj na palici) od Bergmann-a i drug. u Tešnju
 na Labi upotrebljujem, jer je taj sapun najupri-
 visniji od svih medicinskih sapuna proti kož-
 noj bolesti (sunčane pjege), kao i za pospješi-
 vanje liepe, mekane i nježne kože. Komad
 droguerijama i trgovinama parfimerije itd.
 2-50

Pozor! Kod podružnice za Trst, Jstru i Dalmaciju
 ulica Galatti br. 14
Gospodarske sveze u Ljubljani
 može se dobiti uz najpovoljnije cijene i uvjete svakovrstnog dobrog i svježeg
 živeža, brašna najglasovitijih mlinova, te krumpira, zelja, graha i umjetnih gnojiva.
 Tvrdka je od novog ljeta uvela šknt od 2% na svu robu bez razlike,
 za fakture izplative kroz 30 dana, a to da olahkoti trgovcima knjigovodstvo.
 Podupirati Gospodarsku svezu, patrioitična je dužnost svakog našeg trgovca.
 Cienike i uzorke šalje se badava na zahtjev.
 Zastupnik podružnice:
S. H. Škerl, Trst. 1911.

5500
 vjerodostojno popraćene svjedočbe liječnika
 i privatnika dokazuju da
Kaiserovi
 prsni karameli
 (su tri jela)
Kašalj
 nahladu, hunjavicu, katar i grčeviti
 kašalj najbolje odstranjuju.
 Jedan omot 20 i 40 filira.
 Jedna kutija 60 filira.
 13-24 Na prodaju drži:
Carlo Ruggeri, Vinko Vučić
 drogerija u Šibeniku.

Prva parna tvornica
 za bojadisanje, pranje i kemičko
 čišćenje odjela na suho
M. DOMIĆA
 Split, br. 355.
 Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao:
 obična, uredna, za šetnju, kazalište, plesove,
 Osim toga zastore, prastrace, rukavice od
 kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa
 strojem „UNIVERSAL“.
 Isto tako parno bojadisanje gore navedenih
 predmeta.
 Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno
 poduzeće.
 Za Šibenik prima i predaje:
JULIO RAGANZINI
 gl. ulica.

Veliko skladište gotovih odiela za gospodu
Saisona 1909-1910
Pio Terzanović * Šibenik *
 Najzadnja moda!
 Javljam štovanomu građanstvu, da mi je ovih dana pri-
 spjela od jedne glasovite krojačnice velika količica **gotovih**
odjela i kaputa za gospodu. Ova se odjela osobito odlikuju
 radi izvanredno elegantna kroja i umjerenosti cijena, tako da sam
 u mogućnosti svakom zahtjevu udovoljiti.
 Preporučujući se bilježim se veleštovanjem
Pio Terzanović.
 18. IX.—18. III.

Hrvatska
vjeresijska
banka
Podružnica
Šibenik.

Dionička glavica - -
 - - - - K 1,000.000
Centralna Dubrovnik - -
 Podružnica u SPLITU i ZADRU.
Bankovni odjel - - -
 prima uložke na knjižice u konto ko-
 rentu u ček prometu; eskomptuje
 mjenice.
 Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja
 vrijednine. Devize se preuzimlju naj-
 kulantnije. Izplate na svim mjestima
 tu i inozemstva obavljaju se brzo
 i uz povoljne uvjete
Mjenjačnica - - -
 kupuje i prodaje državne papire,
 razteretnice, založnice, srečke, va-
 lute, kupone. Prodaja srečaka na
 obročno odplaćivanje. Osjeganje
 proti gubitku kod ždriebanja. Revi-
 zija srečaka i vrijednostnih papira
 besplatno. Unovčenje kupona bez
 odbitka.
Zalagaonica - - -
 daje zajmove na ručne zaloge, zlatne
 i srebrne predmete, drago kamenje
 i t. d. uz najkulantnije uvjete.
 95-53

Svakom na uvaženje!
 Da bi olakotili svakome u našem listu oglašivati, odlučili smo cijenu za uvrštenje oglasa
 sasma sniziti, te ćemo od sada računati za svaki red sitnijih slova
samo 6 para
 Za višekratno uvrštenje 50 po sto popusta. Za godišnje ili polugodišnje uvrštenje 75 po sto popusta.
Administracija „Hrv. Rieči“.